JUSTIȚIE DE CALITATE – CONDIȚIE DE BAZĂ PENTRU ADERAREA REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ [1]

JUSTICE QUALITY – BASIC CONDITION FOR THE ACCESSION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA TO THE EUROPEAN UNION

CZU: [342:340.13(478:4)]:061.1EU
DOI: https://doi.org/10.53783/rgsnrm2025.06

Valeriu MÎNDRU, doctor în sociologie,
conferențiar cercetător,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și
Sociologice al Universității de Stat din Moldova.
e-mail: vmindru@yahoo.com
ORCID: 0009-0000-2053-936X

Rezumat

În articol sunt analizate diverse aspecte ale procesului de reformare a sectorului justiției, percepția și nivelul de încredere al populației în instituțiile de drept. Autorul efectuează o analiză comparată și în dinamică a situației din domeniul justiției în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Utilizarea amplă a rezultatelor investigațiilor sociologice permit elucidarea principalelor probleme cu care se confruntă justiția din Republica Moldova, probleme care necesită o soluționare urgentă pentru a spori încrederea populației în actul de justiție, pentru a avea o atitudine mai pozitivă față de activitatea instanțelor judecătorești.

***Cuvinte-cheie**: calitatea justiției, spațiu comunitar, Acord de Asociere, Uniunea Europeană, vector european, stat de drept, instituții ale statului*

Summary

In the article, author analyzes various aspects of the reform process in the justice sector, as well as the perception and level of trust among the population in legal institutions. The author conducts a comparative and dynamic analysis of the situation in the field of justice in the context of the Republic of Moldova's integration into the European Union. The extensive use of sociological research results allows for the elucidation of the main problems faced by the justice sector in the Republic of Moldova—issues that need to be addressed in order to increase public confidence in the act of justice and to foster a more positive attitude toward the activities of the courts.

***Keywords:** quality of justice, community space, Association Agreement, European Union, European vector, rule of law, state institutions.*

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

Introducere

La 23 iunie 2022, Republica Moldova obține statutul de țară candidată la Uniunea Europeană. Totodată, pentru a începe negocierile de aderare la UE, Consiliul Europen a elaborat și unele recomandări/condiționalități, una dintre ele vizând nemijlocit reforma justiției și combaterea corupției. Or, justiția, constituie unul dintre pilonii de bază ai societății, ai statului de drept. De modul în care funcționează justiția, depinde în mare parte dezvoltarea economică, socială și politică a unui stat, calitatea vieții și siguranța cetățenilor. Din aceste considerente, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030", își propune edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent. Pentru a asigura funcționarea eficientă a unui astefel de sistem de justiție, Strategia stabilește mai multe priorități, în special, asigurarea profesionalismului, independenței și integrității judecătorilor și procurorilor pentru a răspunde corespunzător provocărilor existente în societate, a asigura supremația legii și a crește încrederea cetățenilor în sistemul judecătoresc [1].

Reformele și impactul asupra calității actului de justiție

După declararea independenței și suveranității Republicii Moldova (1991), reforma în domeniul justiţiei întotdeauna a fost declarată o prioritate a statului. În acest scop, au fost demarate mai multe reforme, elaborate strategii de dezvoltare și implementate diverse planuri de acțiuni. Astfel, o primă reformă în domeniu a fost inițiată în iunie 1994 care stabilea separația puterilor în stat și independența justiției, după care, în anul 2007 a fost adoptată o altă strategie care prevedea deja mai multe elemente de reformă, evidențiind în mod special principiul distribuirii aleatorii a dosarelor și asigurarea imparțialității actului de justiție, eliminarea suspiciunilor de corupție.

O nouă Strategie de reformare a justiției vizează perioada 2011 -2016, iar ulterior extinsă până în anul 2017. Obiectivele principale ale Strategiei erau orientate spre modernizarea și actualizarea a șapte piloni: sistemul justiției; justiția penală; accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești; integritatea actorilor din sectorul justiției; rolul justiției în dezvoltarea economică; respectarea drepturilor omului în sectorul justiției; și un sector al justiției bine coordonat, bine gestionat și responsabil [2]. În așa fel, s-a urmărit consolidarea independenței justiției, combaterea corupției în sistemul judecătoresc, îmbunătățirea calității actului de justiție și, în cele din urmă, restabilirea încrederii publice față de sistemul justiției [3].

De menționat că în scopul realizării priorităților stabilite în strategiile de reformare a sectorului de justiție, din bugetul de stat, precum și din sprijinul fi-

nanciar substanțial acordat de Uniunea Europeană, pentru justiție au fost alocate resurse considerabile. Potrivit estimărilor Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), în anul 2016 Republica Moldova era printe primele 10 țări din Europa cu cea mai mare pondere alocată justiției din bugetul de stat care depășea cu mult media Consiliului Europei (CoE). Tendința de majorare a resurselor alocate pentru justiție a fost una constantă, astfel încât bugetul alocat justiției în perioada 2004 – 2018 a crescut de peste 8 ori, de la 4,6 mil. Euro în 2004 până la 38,3 mil. Euro ăn 2018 [4].

Cheltuielile considerabile pentru justiție erau determinate în mare parte de majorările substanțiale ale salariilor judecătorilor și procurorilor. În 2018, salariul judecătorilor și procurorilor începători din Republica Moldova, raportat la salariul mediu pe economie, era de circa 2,7 și respectiv 2,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie și era peste media Consiliului Europei, care era de 2,5 și respectiv 1,9 ori mai mare – constatau experții CRJM.

Totodată, analiza efectuată denotă că, în pofida alocațiilor financiare crescânde și a atenției permanente acordate instituțiilor de drept, în domeniul justiției există o multitudine de probleme care perpetuă ani la rând, fără a identifica soluțiile necesare. Potrivit unui raport întitulat ,,Raport de evaluare intermediară", elaborat în luna septembrie 2017 în baza unor indicatori concreți, autorii constată că implementarea obiectivelor specifice prevăzute în prioritatea „Justiție responsabilă și incoruptibilă" nu a fost asigurată la unii indicatori foarte importanți. Din cei 7 indicatori de monitorizare a progresului realizării obiectivelor specifice, menționează raportorii, doar indicatorul ce vizează transparența instanțelor judecătorești a fost îndeplinit, în timp ce alți 4 indicatori au înregistrat chiar o înrăutățire a situației în comparație cu anul 2010. Alți doi indicatori ce vizează numărul de victime ale corupției și ponderea litigiilor soluționate pe cale alternativă nu a fost posibil de evaluat din lipsă de date statistice care ar permite măsurarea progresului [5].

În așa fel, autorii raportului concluzionează în baza analizei indicatorilor de progres, că Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020" a avut un impact nesemnificativ asupra reformei justiției, desi pentru realizarea obiectivelor de reformare a sectorului justiției, în programele bugetare au fost planificate resurse financiare, care s-au bazat preponderent pe suportul Uniunii Europene, ce urma să fie acordat în cadrul Programului de suport bugetar pentru reforma sectorului justiției, în valoare de 60 milioane de euro. Din cauza crizei politice din anul 2015 și a fraudelor bancare, cheltuielile planificate în bugetul de stat pentru reformarea și dezvoltarea sectorului justiției a fost imposibil de acoperit, iar Uniunea Europenă, ca urmare a celor întâmplate, și-a suspendat ajutorul financiar promis. În consecință, prioritatea „Justiție: responsabilă și incoruptibilă" a rămas în mare

parte pe hârtie, iar programul de implementare – nerealizat, concluzionează autorii raportului.

Cu aceste constatări ale autorilor raportului de evaluare intermediară, o mare parte dintre actorii sistemului de justiție nu tocmai sunt de acord sau deloc nu sunt de acord, considerând că reformarea justiției, începută în anul 2011, a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc. Opiniile în cauză au fost exprimate în cadrul unui sondaj sociologic întitulat „Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților privind reforma în justiției și combaterea corupției", realizat în anul 2020 la solicitarea Centrului de Resurse Jiridice din Moldova [6]. Astfel, la întrebarea: *În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că reformarea sistemului judecătoresc începută în anul 2011 a avut un impact pozitiv pentru sistemul judecătoresc?,* cei mai mulți judecători – 67% sau peste 2/3 dintre ei, și mai mult de jumătate dintre procurori – 54%, considerau că reforma demarată a avut un impact pozitiv asupra sistemului justiției, iar resursele alocate au meritat. Mai puțin de acord cu această opinie sunt avocații (54%), care consideră că reformarea sistemului judecătoresc are încă multe lacune, iar impactul nu este tocmai cel așteptat.

Un alt studiu realizat în anul 2022 de către Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice în cadrul Proiectului *20.80009.1606.05 „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană"*, deasemenea denotă că majoritatea reprezentanților instituțiilor de drept sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de calitatea actului de justiție din țară. Astfel, la întrebarea *Cât de mulțumit sunteți de calitatea actului de justiție în procesele judiciare în care ați participat?,* circa 2/3 sau 64% dintre subiecții chestionați s-au declarat foarte mulțumiți (9%) sau mulțumiți (55%) de deciziile judecătorești adoptate. Doar fiecare al patrulea sau 25 la sută dintre judecători și procurori se declarau nemulțumiți (21%) sau chiar foarte nemulțumiti (4%) de calitatea actului de justiție din țara noastră [7].

Astfel, din analiza investigațiilor sociologice rezultă că, majoritatea reprezentanților instanțelor judecătorești erau mulțumiți de calitatea actului de justiție, de deciziile adoptate. Și astăzi cea mai mare parte dintre procurori și judecători se declară mulțumiți de deciziile adoptate, de calitatea actelor emise. Confirmare în acest sens sunt și rezultatele unui alt studiu, care denotă că majoritatea absolută a judecătorilor (96%), apreciază calitatea actelor emise de judecători ca fiind bună sau mai curând bună. Mult mai sceptici în această privință sunt avocații. Întru totul sunt de acord cu afirmația că calitatea actelor emise de judecători este bună doar 9% dintre avocați (*vezi Tabelul 1*).

Tabelul 1. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că calitatea actelor emise de judecători este bună?

	Întru totul de acord	Mai curând de acord	Mai curând nu sunt de acord	Deloc nu sunt de acord
Judecatorii	49%	47%	3%	1%
Procurorii	27%	64%	8%	1%
Avocații	9%	48%	36%	5%

Sursa: CRJM, Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților despre justiție și fenomenul corupției, sondaj, iulie 2025

La fel, cercetările sociologice relevă faptul, că aprecierile judecătorilor privind calitatea actului de justiție corelează foarte strâns cu nivelul de siguranță al acestora că, în cazul în care ei sau cineva dintre rudele lor ar ajunge în judecată, instanța va adopta o decizie corectă. Astfel, la întrebarea *În ce măsură sunteți convins că, dacă Dumneavoastră sau cineva din rudele Dumneavoastră ar ajunge în judecată, judecătorii vor adopta hotărârea legală?,* nouă din zece judecători sunt întru totul sisguri sau mai curând sunt siguri că aceștea vor lua o decizie obiectivă, corectă. Procurorii sunt mai puțin siguri, iar avocații și mai puțin sunt siguri că decizia luată de judecători va fi una legală (*vezi Tabelul 2*).

Tabelul 2. Percepția populației, judecătorilor, procurorilor și avocaților privind corectitudinea deciziilor adoptate în cazul în care ar ajunge în judecată

	Întru totul sigur	Mai curând sunt sigur	Mai curând nu sunt sigur	Deloc nu sunt sigur
Populația	5%	18%	29%	40%
Judecatorii	54%	37%	7%	1%
Procurorii	33%	39%	16%	7%
Avocații	10%	38%	35%	12%

Sursa: Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților despre justiție și fenomenul corupției, sondaj, iulie 2025

Percepția populației privind corectitudinea deciziilor instanțelor judecătorești în cazul în care ar ajunge în judecată este și mai negativă. Doar 5% dintre cetățeni au ferma încredere că judecătorii vor adopta o hotărâre legală, în timp ce șapte din zece respondenți mai curând nu sunt siguri sau deloc nu sunt siguri. Din analiza de mai sus rezultă, că, judecătorii sunt mai mult optimiști spre deosebire de cetățeni și avocații care au sarcina de a le proteja drepturile în instanțele de judecată.

Desigur, încrederea în justiție este determinată de un set foarte complex de factori, care pot fi sistematizați într-un mod generalist în câteva grupuri. Primul grup de factori ține de interdependența încrederii în justiție și încrederea în alte instituții ale statului. În mod particular vedem corelarea foarte strânsă între încrederea în justiție și celelalte instituții ale statului (vezi Tabelul 3). Astfel, dincolo de performanțele de factor ale sistemului justiției, dacă scade încrederea populației în tot ce înseamnă stat, se va reduce inevitabil și încrederea în justiție. Un alt grup de factori ține de fonul mediatic în jurul justiției. Măsura și volumul în care anumite evenimente legate de justiție sunt mediatizate la fel modelează pe termen scurt percepția publicului, iar dacă acestea abundă pe perioade mai îndelungate, se fac resimțite și efectele pe termen lung. Și al treilea set de factori ține de experiența proprie sau a cercului social restrâns al cetățeanului. Este evident că experiența de a fi parte la o cauză aflată pe rolul instanțelor de judecată influențează puternic opinia persoanei despre justiție [8].

Totodată, după cum denotă sondajele de opinie, nivelul redus de încredere a populației în actul de justiție are un impact direct și asupra nivelelui de încredere a cetățenilor în principalele instituții ale statului – Guvern și Parlament (*vezi Tabelul 3*).

Tabelul 3. Dinamica răspunsurilor la întrebarea: *Câtă încredere aveţi în …?*
(*Foarte multă încredere / Oarecare încredere)*

Instituția	Nov. 2011	Nov. 2013	Nov. 2015	Nov. 2017	Ian. 2019	Iunie 2021	Aug. 2023	Sept. 2025
Justiție	18%	16%	12%	14%	16%	19%	23%	28%
Guvern	19%	16%	7%	16%	15%	19%	28%	34%
Parlament	14%	14%	6%	11%	11%	15%	27%	32%

Sursa: Barometrul de Opinie Publică, perioada 2011-2025.

Astfel, potrivit studiilor sociologice, nivelul de încredere a populației în justiție, și respectiv, în Guvern și Parlament, rămâne ani la rând unul destul de

scăzut - doar cel mult 28 la sută dintre cetățeni au foarte multă sau o oarecare încredere în justiție, în timp ce peste 70 la sută din populație nu prea are încredere sau chiar deloc nu are încredere în justiția din Republica Moldova, iar încrederea în principalele instituții ale statului – Guvern și Parlament constituie doar o treime din populație. O astfel de situație este destul de îngrijorătoare, deoarece, potrivit afirmațiilor lui Pippa Norris, în multe țări, în decursul ultimilor ani, susținerea politică pentru instituțiile guvernamentale s-a erodat în mod consistent. „Există o tensiune în creștere între idealuri și realitate. Aceasta a condus la producerea unor *cetățeni mai critici* sau a unor *democrați decepționați*. Erodarea susținerii pentru instituțiile guvernării reprezentative e îngrijorătoare, deoarece ea poate să *submineze credința în valorile democratice"* [9].

O atare situație în domeniul justiției a nemulțumit nu numai populația, dar și reprezentanții guvernării. În așa fel se impunea necesitatea unor schimbări radicale care să îmbunătățească substantial calitatea actului de justiție, să sporească încrederea atât în justiție, cât și în instituțiile principale ale statului – guvern și parlament. Deci, era nevoie de o altă strategie, de o nouă abordare a situației. În așa fel, a urmat ,, Strategia pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia". Deși strategia fusese votată în Parlament la finele lanului 2020, documentul nu a fost promulgat de președinta țării, Maia Sandu, care în februarie 2021 l-a remis legislativului spre re-examinare. Șefa statului insista ca proiectul să prevadă un mecanism de evaluare externă a judecătorilor, dar și o reformă a sistemului anti-corupție. *„Este necesară și asigurarea verificării efective a declarațiilor de avere și interese ale judecătorilor și procurorilor, ca și o lege care să permită confiscarea averilor ilicite ale funcționarilor publici și demnitarilor",* a mai menționat șefa statului. *„Nu ne mai permitem să aprobăm Strategii care arată bine pe hârtie, dar nu aduc schimbări reale în justiție",* a subliniat președinta Maia Sandu [10].

Astfel, la 6 decembrie 2021, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat strategia într-o noua lectură în care a fost inclusă și așa-numita evaluare externă sau procedura de pre-vetting al judecătorilor și procurorilor, care presupune ca toți judecătorii și procurorii să fie trecuți printr-un filtru atât de integritate, cât și de profesionalism, procedură, care i-a nemulțumit pe foarte mulți judecători și procurori. În cadrul studiului sociologic, efectuat la solicitarea Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) în anul 2023, la întrebarea *În ce măsură sunteți de acord cu propunerea de evaluare externă (supranumită vetting) pentru a verifica integritatea și averea judecătorilor și procurorilor,* doar 40 la sută dintre judecători și 27% dintre procurori erau de acord să fie supuși unei astfel de proceduri care să le pună în evidență integritatea *(vezi Tabelul 4).*

Tabelul 4. Ponderea judecătorilor, procurorilor și avocaților care acceptau evaluarea externă

	Sunt de acord	Neutru	Nu sunt de acord
Judecătorii	40%	25%	35%
Priocurorii	27%	35%	38%
Avocații	72%	10%	18%

Sursa: CRJM, Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților despre justiție și fenomenul corupției, sondaj, iulie 2023

De menționat că reforma în cauză și-a propus drept obiectiv consolidarea independenței și responsabilității personale ale judecătorilor și a sistemului de justiție per ansamblu.

Justiția și corupția – principalele impedimente în pocesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană

După cum menționam mai sus, reforma justiției și combaterea corupției constituie una dintre condiționalitățile de bază pentru începerea negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Astfel, combaterea corupției rămâne și în continuare o prioritate pe agenda negocierilor de integrare a țării noastre în spațiul comunitar. Totodată, potrivit sondajelor de opinie efectuate în rândurile judecătorilor, procurorilor și avocaților privind fenomenul corupției, aceștea declară că corupția în Republica Moldova în ultimii ani are o tendință de creștere. Astfel, la întrebarea *Care este percepția Dvs. cu privire la nivelul corupției în Republica Moldova?*, ponderea judecătorilor care consideră că în țara noastră există multă sau foarte multă corupție a crescut de la 28% în 2020 la 37% în anul 2025, în timp ce proporția celor care cred că există puțină corupție a scăzut de la 55% în 2023 la 37% în 2025 (*vezi Tabelul 5*). În rândul procurorilor, percepția unui nivel înalt de corupție a crescut ușor (de la 43% în 2023 la 46% în 2025), iar ponderea celor care consideră că există puțină corupție a scăzut de la 50% la 29%. Avocații rămân cei mai critici: ponderea celor care percep corupția ca fiind multă sau foarte multă a crescut de la 64% în 2023 la 72% în 2025 [11].

Tabelul 5. Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților privind nivelul corupției în Republica Moldova

	Există foarte multă corupție	Există multă corupție	Există puțină corupție	Corupție nu există	NȘ/NR
Judecatori	5%	32%	37%	4%	21%
Procurori	9%	37%	29%	7%	19%
Avocați	24%	48%	18%	2%	8%

Sursa: Centrul de Resurse Jiridice din Moldova, Percepția judecătorilor, procurorilor și avocaților despre justiție și fenomenul corupției, sondaj, iulie 2025

Potrivit studiului în cauză, Parlamentul și Guvernul sunt percepute ca fiind cele mai afectate de corupție. Peste 38% dintre judecători, 46% dintre procurori și 54% dintre avocați consideră că în aceste instituții corupția este multă sau foarte multă. Avocații exprimă cele mai critice opinii – peste jumătate dintre aceștia indică un nivel înalt de corupție în ambele instituții.

Președinția este percepută ca fiind mai puțin afectată de corupție. 17% dintre judecători și 19% dintre avocați consideră că aici corupție nu există. Ponderea celor care susțin că în această instituție există multă sau foarte multă corupție este mai redus: 19% în rândul judecătorilor, 30% în rândul procurorilor și 23% în rândul avocaților.

Estimând nivelul corupției în sistemul judecătoresc în care activează, doar 15% dintre judecători consideră că există multă sau foarte multă corupție, comparativ cu 29% dintre procurori și 61% dintre avocați. Fiind întrebați unde este cel mai înalt nivel al corupției în instituțiile sistemului judecătoresc, cea mai mare parte dintre respondenți au clasat pe primul Consiliul Superior al Magistraturii (4% dintre judecători,16% dintre procurori și 15% dintre avocați).

De menționat că conform art. 5 alineat (1) al Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016) „Judecătorul va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Este conștient de riscurile corupției și nu va admite sau nu va crea aparența unui comportament corupțional în activitatea sa; nu va cere, accepta ori primi cadouri, favoruri sau beneficii pentru îndeplinirea ori neîndeplinirea atribuțiilor funcționale sau în virtutea funcției deținute” [12]. În așa fel, documentul stabilește clar care trebuie să

fie normele de comportament al unui judecător, dar din diverse motive, ani la rând, Republica Moldova se află în topul țărilor cu cele mai multe cereri și condamnări la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO). Așa de exemplu, în anul 2023, moldovenii s-au adresat la CtEDO de 6,5 ori mai des decât media europeană, când au fost depuse 653 de cereri. Cele mai multe cereri vizează Articolul 6 *drepturile persoanei la un process echitabil* - circa o tremie sau 31% din numărul total de hotărâri pronunțate. De la ratificarea CtEDO, în anul 1997 și până la 31 decembrie 2024, CtEDO a pronunțat 616 de hotărâri judecătorești în cauzele Republicii Moldova. în 531 de cazuri (86%) a fost constatată cel puțin o încălcare a drepturilor omului de către Republica Moldova. La acest capitol, devansăm cu mult așa țări ca Marea Britanie, Germania, Portugalia, Spania sau Olanda, țări care au aderat la CtEDO cu mult înaintea Moldovei și care au o populație mult mai numeroasă. *În baza tuturor hotărârilor și deciziilor pronunțate până la 31 decembrie 2024, Republica Moldova a fost obligată să plătească 22 milioane 976 mii euro,* dintre care 2.639.956 euro doar în anul 2021 – se arată în analiza experților de la Centrul de Resurse Juridice din Moldova [13].

Această constatare a experților Centrului de Resurse Juridice din Moldova, în urma analizei Raportului de activitate al CtEDO, denotă că alocațiile substanțiale pentru justiție au depășit cu mult rezultatele muncii depuse de procurori și judecători. Mai mult, corupția în diverse domenii de activitate nu numai că nu s-a diminuat, ci dimpotrivă, a luat o amploare și mai mare, afectând vădit capacitatea de funcționalitate a instituțiilor statului, nivelul de trai și calitatea vieții cetățenilor.

Potrivit estimărilor efectuate anual de către organizația internațională Transparency International privind Indicelui Percepției Corupției, Republica Moldova a înregistrat în anul 2024 un scor al IPC de *43 de puncte*, clasându-se pe locul *76 din 180 de ţări* **i**ncluse în clasament și înregistrând *o creștere de 11 puncte pe parcursul ultimilor cinci ani* (2019 – 32, 2020 – 34, 2021 – 36, 2022 – 39, 2023 – 42 puncte) (*vezi Tabelul 6*).

Tabelul 6. Indicele Percepției Corupției în Republica Moldova și Uniunea Europeană în ultimii 10 ani

IPC	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
RM	33	30	31	33	32	34	36	39	42	43
Media UE	67	65	66	66	64	64	64	64	64	62

Sursa: Transparency International, Indicele Percepției Corupției, anii 2015 – 2024.

Notă: Indicele Percepției Corupției reflectă nivelul acestui fenomen din sectorul public perceput de către experți și oameni de afaceri și este calculat la o scară de la 0 până la 100, unde 0 înseamnă corupție totală, iar 100 lipsă totală de corupție [14].

Astfel, din tabela de mai sus observăm că în anul 2024, Republica Moldova a înregistrat un scor al Indicelui Percepției Corupției (IPC) de **43 de puncte,** plasându-se pe locul 76 din 180 ţări din clasament (în anul precedent scorul indicelul a fost de 42 puncte, Moldova fiind pe locul 80). Dintr-o perspectivă mai lungă de timp – *ultimii 5 ani,* se atestă o creștere a indicelui (2019 – 32, 2020 – 34, 2021 – 36, 2022 – 39, 2023 – 42, 2024 – 43 puncte). Printre „vecinii de clasament" ai Moldovei sunt Bulgaria, China (cu scoruri ale IPC de 43 de puncte), Albania (42). Pentru comparație: Estonia a înregistrat un scor al IPC de 76 de puncte**, Lituania (63), Letonia (59), România (46), Ungaria (41)** [15].

Lipsa de progrese reale în lupta contra corupţiei în majoritatea ţărilor este dezamăgitoare şi are efecte negative profunde asupra cetăţenilor din întreaga lume"- a declarat Patricia Moreira, director general al Transparency International. „Pentru a avea şansa de a contracara corupţia şi a îmbunătăţi viaţa oamenilor, trebuie de abordat relaţia dintre politică şi *banii mari*. Interesele tuturor cetăţenilor trebuie să fie reprezentate în procesul decizional". Ţările cu procese consultative mai ample şi transparente au o medie a IPC de 61 puncte şi dimpotrivă, în ţările în care nu există sau sunt puţine consultări, scorul mediu al indicelui este de doar 32 puncte [12].

În concluzie, menționăm că, în ultimii ani, în domeniul justiției se atestă anumite progrese în ceea ce privește îmbunătățirea cadrului legislativ, calității actului de justiție. Cu toate acestea, justiția din Republica Moldova are nevoie de o reformare substanțială, de schimbări profunde în domeniu. Astfel, din analiza datelor sociologice rezultă că, pentru o îmbunătățire substanțială a activității instanțelor judecătorești, iar în cosecință și o îmbunătățire a calității actului de justiție se impune o abordare mult mai complexă, multidimensională a situației în domeniu, căci după cum constatăm, doar majorarea salariilor judecătorilor și procurorilor nu este suficientă pentru a realiza obiective concrete și de durată, ca în cele din urmă să avem și o justiție de calitate. Or, după cum arată analiza efectuată, în pofida creșterii vertiginoase a salariilor judecătorilor și procurorilor, nu a condus la o diminuare considerabilă a numărului de cereri și condamnări la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO). Astfel, Republica Moldova, ani la rând, continuă să se afle în topul țărilor cu cele mai multe condamnări la CtEDO.

O problemă majoră pentru justiția din Moldova rămâne a fi și nivelul redus de încrdedere a populației în sistemul de justiție, care potrivit sondajelor de opinie are un impact direct și asupra nivelelui de încredere a cetățenilor în principalele instituții ale statului – Guvern și Parlament, care nu depășește nici cel puțin o treime din populație. O atare situație nu poate să nu îngrijoreze, deoarece, în asemenea condiții, și așteptările cetățenilor de la aceste instituții sunt minime. Totodată, încrederea joasă a populației în justiție ar trebui să determine sistemul judecătoresc și alți factori de decizie să ia măsuri urgente axate pe sporirea calității actului de justiție.

Referinţe bibliografice

1. Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030", Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent. snd2030_obiectiv8.pdf
2. *Strategia Națională de Dezvoltare: 7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei.* particip.gov.md/public/files/Moldova_2020_ENG1.pdf/
3. Raport privind realizarea Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM – UE în anii 2017-2019, pag.17, Chișinău 2020
4. GRIBINCEA VLADISLAV, VIRSCHI VICTORIA. Justiția din Republica Moldova în cifre – o privire comparativă. Document analitic, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), octombrie 2019, p.6.
5. Raport de evaluare intermediară a Strategiei Naționale de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020". raport_ evaluare _md 2020_rom.pdf p.98. Disponibil: https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/Raport_evaluare_MD2020_ROM.pdf [Accessat: 01.01.2020].
6. Percepţia judecătorilor, procurorilor și avocaţilor privind reforma în justiţie și combaterea corupţiei.Disponibil:https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/12/CRJM-Perceptia-judecatorilor-procurorilor-si-avocatilor-2020-web.pdf [Accessat: 01.12.2020].
7. Institutul de cercetări Juridice, Politice și Sociologice *Calitatea actului de justiţie în Republica Moldova, studiul sociologic, mai - iunie 2022.*
8. Notă analitică. Încrederea în justiția din Republica Moldova 2001 - 2018. Evoluţii și determinante. https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/02/2018.12-Increderea-in-justitie.-Evolutii.pdf
9. NORRIS PIPPA. Th**e** Growth of Critical Citizens? New Yok: Oxford, University Press, 1999. (https://www.justitietransparenta.md/strategia-privind-asigurarea-independentei-si-integritatii-sectorului-justitiei-2021-2024-quo-vadis/)
10. Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Magenta Consulting, studiu sociologic ,, Percepţia judecătorilor, procurorilor și avocaţilor despre justiţie și fenomenul corupţiei, aprilie 2025.
11. Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016).https://www.csm.md/files/Acte_normative/Codul_de_etica_al_judecatorului.pdf
12. Gonic DANIEL, BAGRIN CAROLINA. Notă analitică, ianuarie 2025. Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în anul

2024. https://crjm.org/date-despre-republica-moldova-la-curtea-europeana-a-drepturilor-omului-in-anul-2024/19820/PPJ-2025-CRJM-RO-print.pdf.
13. Transparency International, Indicele Percepției Corupției, anii 2015 – 2024.https://www.transparency.md/indicele-perceptiei-coruptiei-2024-coruptia-joaca-un-rol-devastator-in-criza-climatica/
14. GOINIC DANIEL, BAGRIN CAROLINA. Notă analitică, ianuarie 2025. Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în anul 2024. https://crjm.org/date-despre-republica-moldova-la-curtea-europeana-a-drepturilor-omului-in-anul-2024/19820/PPJ-2025-CRJM-RO-print.pdf.
15. Institutul pentru Politici și Reforme Europene. Sondaj de opinie ,,Percepțiile cetățenilor cu privire la procesul de integrare europeană al Republicii Moldova" Chișinău, Republica, 30 iulie, 2024.
16. Institutul de Politici Publice. Barometrul Opiniei Publice, perioada 2011 – 2025